

Helse- og Omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Deres referanse
15/3929

Vår referanse
15/00029-201

Vår dato
11.01.2015

Hørings svar - Endringer i helse- og omsorgstjenesteloven (styrket pårørendestøtte)

Fellesorganisasjonen (FO) er fagforbund og profesjonsforbund for over 27.000 barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere.

FO mener:

- Det er positivt at pårørendes situasjon forslås styrket gjennom bedre tilbud om avlastning, veiledning og en gjennomgang av støtteordningene for pårørende.
- Det er positivt at kommunens plikter overfor pårørende samles i en paragraf i lov om kommunale helse- og omsorgstjenester.
- Det er positivt at hjelpestøtten foreslås videreført i eksisterende form.
- Forslaget om å omgjøre omsorgslønn til omsorgsstønning innebærer ikke en styrking, men en svekking av støtteordningene til pårørende.
- Ordningen med omsorgslønn må styrkes.

FO synes Helse- og omsorgsdepartementet gir et godt bilde av utfordringene pårørende og kommunene står overfor når de skal yte helse- og omsorgstjenester til personer med ulike behov for tjenester og bistand. Behovene til pårørende er på ingen måte nye eller ukjente. FO har tidligere uttalt at en styrking av pårørendes situasjon er nødvendig, og støttet anbefalingen om å lovfeste retten til pårørendestøtte og utdyping av hva slik støtte skal omfatte.

FO mener det er positivt at kommunens plikt til å følge opp både bruker og pårørende med konkrete tiltak blir synliggjort og satt i system. Samtidig er det både tankevekkende og bekymringsfullt at kommunenes ansvar overfor personer med særlig tyngende omsorgsarbeid må lovreguleres, fordi det bekrefter at ivaretagelse av pårørende på ingen måte er en selvfølge.

FO

Besøksadresse:
Mariboestgt. 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
02380

Telefaks:
94 76 20 18

e-post:
kontor@fo.no

www.fo.no

Bankgiro:
9001.06.35674

Bankgiro kontigent:
9001.08.71394

Foretaksnr.:
870 953 852 MVA

FO ga høsten 2015 hørings svar til Arbeids- og sosialdepartementet (ASD) om forslag til endringer i reglene om rett til pleiepenger. I høringsnotatet uttaler ASD at de avventer å kommentere omsorgslønn i påvente av Helse- og omsorgsdepartementets høringsnotat. Begge departementene viser til Kaasa-utvalgets forslag om omsorgslønn, og høringsinstansenes svar. FO forventet at det i dette høringsnotat om styrket pårørendestøtte også ville komme forslag som styrker pårørende økonomisk. Det var derfor svært skuffende at styrket pårørendestøtte begrenser seg til et forslag om å lovregulere kommunens ansvar overfor pårørende og endre benevnelsen fra «omsorgslønn» til «omsorgstønad».

FO mener ordningen med omsorgslønn må styrkes

FO har tidligere uttalt at det er behov for å styrke ordningen med omsorgslønn. Vi mener økonomisk kompensasjon for pårørendeomsorg fortrinnsvis bør ytes som lønn med de rettigheter og plikter som følger av det. Dette kan for eksempel løses ved å ansette pårørende som (personlige) assistenter, der det er ønskelig og hensiktsmessig. En slik ordning vil være gjensidig forpliktende, forutsigbar og transparent, og gi bedre mulighet for oppfølging både for bruker og pårørende. Det vil også være lettere å ivareta nødvendig opplæring, kunnskapsutveksling og planlegging av brukers framtidige tjenestebehov, der det er rimelig å anta at kommunen, på sikt, kommer til å overta ansvaret for tjenestene. Eksempler på dette kan være eldre og funksjonshemmede med progredierende hjelpebehov, eller barn med funksjonshemninger som blir myndige/voksne og flytter hjemmefra.

I følge kartleggingen departementet viser til i høringsnotatet utgjorde gjennomsnittlig time betaling for omsorgslønn kr 124,-. Åtti prosent av kommunene oppga at omsorgslønns mottakerne fikk timelønn etter samme sats som hjemmehjelp. Minstelønn for ufaglært assistent utgjør kr 140,- /time (kr 273.700,- /år). Maks kr 187,- /time (kr 364.000,- /år). Dersom vi tar utgangspunkt i at omsorgslønn er lik assistentlønn, vil omsorgslønn være en rimelig løsning for kommunene. I de tilfeller der bruker ansees best ivaretatt i eget hjem, med bistand fra pårørende, vil pårørende få kompensert for økonomisk tap i den perioden de prioriterer omsorg framfor egen karriere. Omsorgslønn vil da både vise verdsettelse og begrense de økonomiske omkostningene for pårørende.

Arbeids- og sosialdepartementet foreslår en absolutt grense på 5 år for utbetaling av pleiepenger, uten å problematisere nærmere at enkelte familier vil ha behov utover dette. FO etterlyser konkrete forslag til kompensasjon for familier hvor omsorg og pleieperiode fortsetter etter at pleiepengeperioden er utløpt. Vi mener dette særlig vil ramme foreldre til barn med omfattende funksjonshemninger, hvor barnets helseproblemer og funksjon fører til så stort fravær fra barnehage og skole at foreldrene ikke kan kombinere omsorg med arbeid utenfor hjemmet. Familier med funksjonshemmede barn er helt avhengig av riktig tilpasset hjelp og støtte fra det offentlige for at hverdagen skal fungere. Den enkelte kommunes evne og mulighet til å ivareta og tilrettelegge ut fra familiens behov, har stor innvirkning på foreldrenes yrkesdeltakelse. Mangelfull tilrettelegging og/eller for lite ressurser er det foreldre ofte oppgir som årsak til

at en av dem, som regel mor, må oppgi egen karriere for å ivareta omsorgen for barnet. Hun vil da miste rettigheter som følger av det å være i jobb, og familien blir tilført en ekstra belastning i form av redusert inntekt og dårligere økonomi. I tillegg har vi en utfordring knyttet til likestillingsperspektivet i denne typen saker. FO mener det er et problem at likestillingsperspektivet ikke problematiseres i tilstrekkelig grad.

FO mener departementet må legge til rette for at omsorgslønn i større grad kan benyttes som lønnskompensasjon for pårørende, som på grunn av omsorgsbyrden trer ut av sitt arbeid for en kortere eller lengre periode. FO mener omsorgslønn må være lønn med alt det innebærer av rettigheter og plikter, og ikke en stønad. Ansettelse av omsorgsyter vil i større grad legge forholdene til rette for gjensidig forpliktelse, ansvar og kvalitetssikring av tjenestene som ytes til bruker. Man vil kunne formalisere oppfølging, opplæring, kunnskaps- og kompetanseheving, samt kompetanseoverføring mellom partene. En slik ordning vil bidra til å synliggjøre hvilken kompetanse som kreves for å yte gode og treffsikre tjenester til både bruker og pårørende.

FO registrerer at departementet i høringsnotatets pkt. 7.1.1 skriver at tjenesteapparatet «bør» verdsette og benytte pårørendes kompetanse og erfaring. I pkt. 7.1.2 står det at det «bør» utvikles bedre og mer fleksible avlastningsordninger for pårørende, og at det for pårørende og tjenestemottaker «bør» være et trygt og forutsigbart tilbud. FO mener departementet må bruke «må» og ikke «bør» i denne sammenhengen.

Med vennlig hilsen

Mimmi Kvisvik
Forbundsleder

Allis Aresdatter
Rådgiver